

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2021.02.025>

УДК 346.9:347.736

А.А. БУТИРСЬКИЙ, д-р юрид. наук, проф., професор кафедри приватного права
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна

 orcid.org/0000-0002-3225-7017

Л.М. НІКОЛЕНКО, д-р юрид. наук, проф., завідувач кафедри
господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки
Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Маріуполь, Україна

 orcid.org/0000-0002-3437-6968

ВИПЛАТА ВИНАГОРОДИ АРБІТРАЖНОМУ КЕРУЮЧОМУ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО: ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ

Ключові слова: банкрутство, неплатоспроможність, винагорода, арбітражний керуючий, розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор.

Досліджено правове регулювання виплати винагороди арбітражному керуючому у справі про банкрутство. Виявлено проблеми, що виникають на практиці застосування відповідних положень Кодексу України з процедур банкрутства в частині оплати послуг арбітражного керуючого. Висвітлено авторське бачення порядку виплати винагороди арбітражному керуючому у справі про банкрутство. Обґрунтовано, що арбітражний керуючий повинен мати змогу обирати, в якій справі про банкрутство брати участь, а від якої відмовитись, який розмір винагороди він має отримати тощо. У процедурах санації та ліквідації винятково кредитори (через комітет кредиторів) мають обирати арбітражного керуючого для виконання повноважень керуючого санацією та ліквідатора. Аргументовано необхідність розмежування поняття «виникнення права на грошову винагороду» та «виплата грошової винагороди».

Вступ. Діяльність арбітражного керуючого у справі про банкрутство завжди перебувала у центрі уваги через його важливу роль у згаданій справі. За загальним правилом, участь арбітражного керуючого у справі є обов'язковою, проте існують певні винятки. Зокрема, арбітражний керуючий не бере участі у справі про неплатоспроможність фізичної особи, що виникла до дня введення в дію Кодексу України з процедур банкрутства (далі КУзПБ), за кредитом в іноземній валюті, який забезпечений іпотекою квартири або житлового будинку, що є єдиним місцем проживання сім'ї боржника (за умови, що єдиним кредитором у процедурі неплатоспроможності фізичної особи є забезпечений кредитор, а боржник володіє на праві власності одним об'єктом нерухомості (квартирою, житловим будинком), що є єдиним місцем проживання сім'ї боржника і перебуває в іпотечі забезпеченого кредитора).

Цитування: Бутирський А.А., Ніколенко Л.М. Виплата винагороди арбітражному керуючому у справі про банкрутство: теоретичні і практичні проблеми. *Економіка та право*. 2021, № 2. С. 25—32. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2021.02.025>

У своїй діяльності арбітражний керуючий стикається з багатьма проблемами, однак найважливішою є оплата його послуг. Від моменту ухвалення першого акта, який регулював відносини банкрутства, — Закону України від 14.05.1992 № 2343-ХІІ «Про банкрутство», що втратив чинність від 21.10.2019, і до сьогодні найпроблемнішим є питання: хто буде оплачувати роботу арбітражного керуючого. Думки науковців та практиків з цього приводу є різними. Так, адвокат В. Гуртовий вказує: «Як убачається з численних ухвал судів першої інстанції, постанов апеляційної та касаційної інстанцій, у судовій практиці часто застосовують посилення на конвенції про заборону підневільної праці. Крім того, на основі судової практики можна зробити висновок, що кредитори є замовниками послуг арбітражного керуючого, результатом роботи якого стає затверджений судом ліквідаційний баланс і ліквідація банкрута... Із точки зору кредиторів Кодекс дійсно вимагає доопрацювання в частині відносин між кредиторами та арбітражними керуючими. І якщо визнання таких стосунків за принципом — арбітражний керуючий виступає найманим працівником кредиторів, є некоректним з огляду на наступну неможливість дотримання арбітражним керуючим балансу інтересів боржника та кредиторів, то діяльність арбітражного керуючого як незалежного професіонала у статусі самозайнятої особи потребує визначення й закріплення прямої залежності між фактично виконаними повноваженнями та розміром отриманої винагороди» [1].

Отже, актуальним видається аналіз теоретичних та практичних проблем, що виникають у зв'язку із виплатою винагороди арбітражному керуючому у справі про банкрутство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти діяльності арбітражного керуючого у справі про банкрутство стали предметом досліджень для таких науковців та практиків: О. Беяневич, О. Васьковський, Л. Грабован, В. Джуль, Ю. Кабенюк, Б. Поляков, В. Радзивілюк та інші. Водночас питання виплати винагороди арбітражному керуючому залишається недостатньо дослідженим, особливо у контексті КУЗПБ.

Метою статті є дослідження правового регулювання виплати винагороди арбітражному керуючому у справі про банкрутство, виявлення проблем, що виникають на практиці засто-

сування відповідних положень КУЗПБ та висвітлення на цій основі авторського бачення порядку виплати винагороди арбітражному керуючому у справі про банкрутство.

Результати дослідження. Арбітражний керуючий бере участь у справі, залежно від судової процедури, як розпорядник майна, керуючий санацією, керуючий реструктуризацією, керуючий реалізацією або ліквідатора. У цьому дослідженні, задля уникнення дублювання положень КУЗПБ, що регулюють відновлення платоспроможності фізичної особи, де беруть участь керуючий реструктуризацією та керуючий реалізацією, ми проаналізуємо діяльність арбітражного керуючого лише у справах про банкрутство юридичних осіб. Водночас нами взято до уваги, що арбітражний керуючий у справі про неплатоспроможність фізичної особи користується всіма правами арбітражного керуючого відповідно до законодавства, правовий статус арбітражного керуючого у справі про неплатоспроможність фізичної особи багато в чому збігається з правовим статусом арбітражного керуючого у справі про банкрутство юридичних осіб.

За виконання відповідних повноважень у справі про банкрутство арбітражний керуючий має право на грошову винагороду, під якою слід вважати виплату арбітражному керуючому (розпоряднику майна, керуючому санацією, ліквідатору) грошових сум заявником (кредитором (кредиторами) або боржником) відповідно до вимог закону або рішення заявника [2, с. 142].

Із ухваленням КУЗПБ вирішено проблему виплати грошової винагороди розпоряднику майна. Так, ініціюючий кредитор авансує оплату послуг арбітражного керуючого на депозитний рахунок суду. Проте оплата послуг арбітражного керуючого в інших судових процедурах є проблематичною.

У науці немає єдиної позиції щодо правової природи статусу арбітражного керуючого. Так, Ю. Кабенюк вважає, що арбітражний керуючий не виступає представником Міністерства юстиції України та не є державним службовцем (відсутня ієрархічна складова) [3, с. 172]. Водночас, на думку І. Бутирської, арбітражний керуючий не є ні представником кредиторів, ні органом державної влади, ні органом боржника-юридичної особи. Правовий статус арбітражного керуючого поєднує в собі еле-

менти правових статусів кожного з перелічених суб'єктів, але жодним з них не вичерпується [4, с. 45]. Відповідно до законодавства арбітражний керуючий є суб'єктом незалежної професійної діяльності (ч. 1 ст. 10 КУзПБ). Визначення незалежної професійної діяльності дається у абз. 2 підп. 14.1.226 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України, який визначає її як участь фізичної особи у науковій, літературній, артистичній, художній, освітній або викладацькій діяльності, діяльність лікарів, приватних нотаріусів, приватних виконавців, адвокатів, арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), аудиторів, бухгалтерів, оцінщиків, інженерів чи архітекторів, особи, зайнятої релігійною (місіонерською) діяльністю, іншою подібною діяльністю за умови, що така особа не є працівником або фізичною особою-підприємцем та використовує найману працю не більше чотирьох фізичних осіб.

Отже, діяльність арбітражного керуючого прирівнюється до діяльності приватного виконавця, приватного нотаріуса, адвоката тощо. Саме ці міркування варто зауважувати під час вирішення питання щодо того, хто має оплачувати роботу арбітражного керуючого. Наприклад, якщо особа хоче захистити своє порушене право, вона наймає професіонала у цій сфері — адвоката. Проте, останній може взятися за цю роботу, а може і відмовитись, якщо бачить, що справа є безперспективною або його не влаштовує гонорар. Так само і арбітражний керуючий повинен мати змогу обирати, в якій справі про банкрутство брати участь, а від якої відмовитись, який розмір винагороди він має отримати тощо.

Водночас і кредитор, який оплачує роботу арбітражного керуючого, повинен мати змогу обрати арбітражного керуючого, який є фахівцем у банкрутстві та якому він довіряє. Натомість, згідно з ч. 1 ст. 28 КУзПБ кандидатура арбітражного керуючого для виконання повноважень розпорядника майна визначається судом шляхом автоматизованого відбору із застосуванням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи з числа арбітражних керуючих, внесених до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України, за принципом випадкового вибору. Отже, ініціюючий кредитор позбавлений права обирати розпорядника майна і працювати з тим, кого обере

Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система, яка на сьогодні не введена в дію. У зв'язку з цим, до дня початку функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи призначення арбітражного керуючого для виконання повноважень розпорядника майна у разі відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюється за заявою ініціюючого кредитора (п. 2-1 Прикінцевих та перехідних положень КУзПБ).

Вважаємо за доцільне положення про призначення арбітражного керуючого для виконання повноважень розпорядника майна у разі відкриття провадження у справі про банкрутство за заявою ініціюючого кредитора запровадити як постійно чинне, яке буде працювати і після запуску Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. Це допоможе дотримуватись принципу диспозитивності як одного з принципів Господарського процесуального кодексу України, за яким здійснюється процедура банкрутства. Також це є цілком логічним, оскільки кредитор має право витратити кошти на арбітражного керуючого, який дійсно буде працювати. Крім того, Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система може обрати арбітражного керуючого для здійснення повноважень розпорядника майна, який перебуває за тисячу кілометрів від місцезнаходження боржника, що унеможливує реальне та ефективне виконання повноважень арбітражного керуючого (такі випадки траплялись під час визначення кандидатури арбітражного керуючого у процесі застосування системи діловодства господарського суду).

Так само у процедурах санації та ліквідації виключно кредитори (через комітет кредиторів) мають обирати арбітражного керуючого для виконання повноважень керуючого санацією та ліквідатора. Для обґрунтування даної тези слід звернутись до призначення банкрутства взагалі.

Загалом завданням процедури банкрутства є погашення вимог кредиторів та відновлення платоспроможності боржника. Спрямованість справи про банкрутство залежить від того, хто ініціює справу про банкрутство (кредитор або боржник). Більшість справ ініціюється кредиторами та використовується ними як один із механізмів погашення їхніх вимог до боржника, як альтернатива виконавчому провадженню. Банкрутство є механізмом із ширшим спект-

ром заходів щодо погашення вимог кредиторів порівняно із виконавчим провадженням (можливість оскарження правочинів боржника, субсидіарна та солідарна відповідальність засновників і керівників боржника тощо), але і дорожчим (судовий збір, оплата винагороди та витрат арбітражного керуючого). Відтак, кредитори, обираючи шлях банкрутства, усвідомлюють необхідність понесення додаткових грошових витрат у справі про банкрутство для задоволення власних вимог.

Арбітражний керуючий як суб'єкт незалежної професійної діяльності вправі вимагати від кредитора належної оплати своєї роботи або ж перспективи отримання винагороди за рахунок коштів, одержаних від продажу майна боржника. Б. Поляков і Р. Поляков вказують, що конструкція КУЗПБ побудована так, щоб заохочувати арбітражного керуючого до активної діяльності, спрямованої на повернення майна в конкурсну (ліквідаційну) масу, стягнення боргів з учасників і керівника боржника, на продаж майна, зокрема й заставного, за високими цінами тощо [5]. Інакше кажучи, наразі законодавець намагається ніби змусити арбітражного керуючого працювати, адже саме від якості його праці залежатиме його винагорода — чим більше майна боржника, тим більше шансів на отримання винагороди та відшкодування затрат [6].

Якщо ж у боржника відсутнє майно, господарська діяльність боржником не здійснюється, а кредитори відмовляються оплачувати роботу арбітражного керуючого за рахунок власних коштів, тоді логічним для арбітражного керуючого буде відмовитись від виконання повноважень арбітражного керуючого або ж подати заяву про дострокове припинення своїх повноважень.

З наведеного вбачається, що тільки кредитори мають забезпечувати отримання винагороди арбітражним керуючим, якщо вони зацікавлені у погашенні своїх вимог. Водочас під забезпеченням отримання винагороди варто розуміти не лише сплату винагороди кредиторами, але й створення умов для отримання коштів з інших джерел. Якщо ж кредитори не налаштовані забезпечувати отримання винагороди арбітражним керуючим, тоді взагалі не варто починати процедуру банкрутства.

У науковій літературі відзначається, що ці питання завжди турбували кредиторів у справі

про банкрутство, оскільки покладення на них обов'язку оплачувати роботу арбітражного керуючого та його витрати, пов'язані із проведенням різних дій у процедурах банкрутства, призводило до збільшення матеріальних втрат кредиторів, які до цього вже постраждали від невиконання боржником своїх фінансових зобов'язань перед ними [7, с. 207]. Але оплата послуг арбітражного керуючого кредиторами у такому випадку є платою кредиторів за доступ до всього функціоналу заходів, що може запропонувати процедура банкрутства у боротьбі за активи боржника.

Обсяг повноважень арбітражного керуючого залежить від судової процедури, в якій перебуває боржник. Найбільший обсяг повноважень в арбітражного керуючого є у процедурах санації та ліквідації, де він фактично є керівником боржника, а також прирівнюється до службової особи підприємства — боржника.

Арбітражний керуючий виконує свої повноваження за грошову винагороду, яка складається з основної та додаткової грошових винагород. Також арбітражний керуючий може отримувати від кредиторів кошти з фонду для авансування грошової винагороди.

За часів дії попереднього Закону України від 14.05.1992 № 2343-ХІІ «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», що втратив чинність від 21.10.2019, нормативно було визначено три джерела оплати послуг ліквідатора: наявні у боржника кошти, одержані у результаті господарської діяльності боржника, кошти, одержані від продажу майна (майнових прав) боржника, кошти фонду авансування грошової винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого, сформованого кредиторами [8, с. 61].

КУЗПБ передбачає декілька джерел, за рахунок яких арбітражний керуючий може отримувати грошові кошти за виконання своїх повноважень, а саме: кошти кредиторів, кошти, одержані боржником-юридичною особою у результаті господарської діяльності, кошти, одержані від продажу майна боржника, яке не перебуває в заставі.

У процедурі розпорядження майном сплата основної грошової винагороди здійснюється за рахунок коштів, авансованих заявником (кредитором або боржником) на депозитний рахунок господарського суду, який розглядає справу, до моменту подання заяви про відновлення

відкриття провадження у справі. Якщо ж процедура триває після закінчення авансованих заявником коштів, основна винагорода арбітражного керуючого сплачується за рахунок коштів, одержаних боржником-юридичною особою у результаті господарської діяльності, або коштів, одержаних від продажу майна боржника, яке не перебуває в заставі (абз. 7 ч. 2 ст. 30 КУзПБ).

Варто зробити застереження, що абз. 6 ч. 2 ст. 30 КУзПБ передбачає сплату за рахунок коштів, авансованих заявником, основної винагороди арбітражного керуючого за виконання ним повноважень не лише розпорядника майна та керуючого реструктуризацією, але й ліквідатора, керуючого санацією та керуючого реалізацією. Наведена законодавча норма, на нашу думку, свідчить про неточність формулювання положень КУзПБ з боку законодавця. До заяви кредитора (боржника) про відкриття провадження у справі про банкрутство, серед іншого, додаються докази авансування винагороди арбітражному керуючому трьох розмірів мінімальної заробітної плати лише за три місяці виконання повноважень, однак перейти до процедури ліквідації або санації швидше, ніж за три місяці, видається малоімовірним.

Отже, основна винагорода сплачується арбітражному керуючому у процедурі розпорядження майном за рахунок коштів, авансованих заявником, а у процедурах санації та ліквідації — за рахунок коштів, одержаних боржником-юридичною особою у результаті господарської діяльності, або коштів, одержаних від продажу майна боржника, яке не перебуває в заставі. Водночас право вимоги основної грошової винагороди виникає в арбітражного керуючого в останній день кожного календарного місяця виконання ним повноважень (абз. 5 ч. 2 ст. 30 КУзПБ). Із наведеної норми права можна зробити висновок, що розмір основної грошової винагороди передбачений у КУзПБ, а сам зміст такої винагороди подібний до отримання заробітної плати найманим працівником у трудових правовідносинах.

У 2018 р. Верховним Судом сформовано позицію, викладену в декількох постановках, наприклад, від 01.08.2018 у справі № 912/1783/16 про те, що у випадку, коли оплата послуг арбітражного керуючого здійснюється не за рахунок коштів, одержаних від продажу майна боржника, чи коштів, одержаних у результаті

виробничої діяльності боржника, то така оплата повинна здійснюватись за рахунок коштів кредиторів, виходячи із принципу пропорційності їхнім грошовим вимогам. Водночас колегія суддів наголошує на тому, що законодавець не ставить порядок розподілу витрат на оплату послуг ліквідатора в залежність від майнового стану кожного кредитора у справі про банкрутство, правового статусу кредитора (особа, заснована на приватній чи державній формі власності, державний орган, громадська організація тощо), від джерел фінансування того чи іншого кредитора, а також від майнових результатів арбітражного керуючого у справі про банкрутство [9].

Однак не всі суди притримуються подібної позиції Верховного Суду. Так, Господарський суд Дніпропетровської області у постанові від 09.03.2021 у справі № 904/4154/20 вказав, що господарський суд вважає, що для покладення на кредиторів обов'язку сплачувати грошову винагороду та витрати арбітражному керуючому, зокрема ліквідатору, необхідно, щоб цей обов'язок кредитора був передбачений КУзПБ. За відсутності такої норми в законодавстві про банкрутство суд не може покласти на кредиторів додаткові зобов'язання. Будь-яких цивільно-правових чи трудових відносин між ліквідатором та кредиторами у справі про банкрутство не існує. Тому застосування у даному випадку норм цивільного чи трудового законодавства неможливе. Господарський суд вважає неможливим застосування до спірних правовідносин позиції Верховного Суду, викладених в постановках від 15.07.2020 № Б14/040-07/15-08, від 14.08.2019 № 5/80-10, від 13.02.2019 № 910/22696/15, від 01.08.2018 № 912/1783/16, на які посилався арбітражний керуючий у своєму клопотанні. Ці правові позиції Верховного Суду сформовано під час застосування вже згаданого Закону України від 14.05.1992 № 2343-ХІІ «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Формування такої правозастосовної практики зумовлено тим, що ч. 12 ст. 3-1 цього Закону передбачено, що оплата послуг та відшкодування витрат арбітражного керуючого здійснюється, зокрема, за рахунок коштів кредиторів.

Господарський суд зазначає, що Кодексом України з процедур банкрутства не передбачено стягнення з кредиторів (пропорційно

сумі визнаних вимог) коштів для сплати ліквідатору грошової винагороди та відшкодування витрат, а ст. 30 КУзПБ не визначає коштів кредиторів як одне із джерел для оплати винагороди арбітражного керуючого [10].

Згідно з ч. 3 ст. 30 КУзПБ додаткова грошова винагорода арбітражного керуючого визначається в розмірі: 5 % вартості стягнутого на користь боржника майна, яке на день відкриття провадження у справі перебувало у третіх осіб, та 3 % суми погашених вимог кредиторів. Враховуючи, що розпорядник майна має право на подання до господарського суду позову щодо визнання недійсними правочинів, зокрема укладених боржником з порушенням порядку, встановленого КУзПБ, що зі свого боку може призвести до застосування реституції, то право на додаткову грошову винагороду може виникати у розпорядника майна, керуючого санацією та ліквідатора.

Важливим є те, що право вимоги додаткової грошової винагороди виникає в арбітражного керуючого з дня фактичного надходження до боржника стягнутого на його користь майна, яке на день відкриття провадження у справі перебувало у третіх осіб, або з дня фактичного надходження коштів на рахунок боржника, які спрямовуються на погашення вимог кредиторів. Отже, розмір додаткової грошової винагороди передбачено у КУзПБ, а виплата такої винагороди залежить від продуктивності діяльності арбітражного керуючого, а саме: якщо робота проведена якісно (повернуто майно боржника або погашені вимоги кредиторів), то арбітражний керуючий отримує таку винагороду, якщо ж дії арбітражного керуючого не призвели до позитивного результату, то і винагорода не виплачується.

Що стосується фонду для авансування грошової винагороди, то комітет кредиторів своїм рішенням визначає порядок формування такого фонду та порядок використання його коштів, який затверджуються ухвалою господарського суду. Отже, наповнення фонду для авансування грошової винагороди арбітражного керуючого та виплата коштів з нього залежить винятково від волі кредиторів, які самостійно визначають скільки і за що будуть платити арбітражному керуючому.

Отже, згідно з наведеними положеннями КУзПБ, право вимоги основної грошової винагороди виникає в арбітражного керуючого в

останній день кожного календарного місяця виконання ним повноважень; право вимоги додаткової грошової винагороди — з дня фактичного надходження до боржника стягнутого на його користь майна або з дня фактичного надходження коштів на рахунок боржника, які спрямовуються на погашення вимог кредиторів; право вимоги з фонду для авансування грошової винагороди — згідно з порядком використання таких коштів.

Водночас ч. 6 ст. 30 КУзПБ передбачає обов'язок арбітражного керуючого не менше одного разу на два місяці звітувати про нарахування та виплату грошової винагороди арбітражного керуючого на засіданнях комітету кредиторів. Після цього звіт арбітражного керуючого про нарахування і виплату грошової винагороди має бути схвалений комітетом кредиторів, а сам звіт за підсумками процедур розпорядження майном, санації та ліквідації подається арбітражним керуючим до господарського суду за п'ять днів до закінчення відповідної процедури, розглядається судом та затверджується ухвалою.

Практичне застосування ст. 30 КУзПБ виявило різні підходи до розуміння моменту виплати грошової винагороди арбітражного керуючого. Так, за одним з підходів, у процедурі розпорядження майном арбітражні керуючі подають заяву на виплату основної грошової винагороди після першого місяця роботи, без рішення комітету кредиторів (він ще просто не сформований), посилаючись на абз. 5 ч. 2 ст. 30 КУзПБ. Інші арбітражні керуючі подають відповідну заяву перед підсумковим засіданням за весь час виконаної роботи. Судова практика у даному питанні теж неоднозначна. Так, Господарський суд Полтавської області у своїй постанові від 09.04.2020 у справі № 917/1178/19 вказує, що з системного аналізу норм чинного законодавства про банкрутство вбачається, що суд під час ухвалення рішень не пов'язаний лише з рішенням комітету кредиторів. Отже, неприйняття комітетом кредиторів рішення щодо погодження (схвалення) звіту про нарахування та виплату грошової винагороди арбітражного керуючого не позбавляє господарський суд права розглянути його самостійно [11].

На нашу думку, варто розмежовувати поняття «виникнення права на грошову винагороду» та «виплата грошової винагороди». Ви-

никнення права на грошову винагороду означає, що настала лише перша умова — строк виплати. Проте виплата грошової винагороди не повинна проводитися автоматично, оскільки лише кредитори можуть оцінити ефективність роботи арбітражного керуючого у процедурі розпорядження майном, і якщо в них є зауваження до його роботи, то цілком можливо, що і виплату не варто здійснювати. Саме для цього законодавець передбачив процедуру схвалення звіту арбітражного керуючого про нарахування та виплату грошової винагороди комітетом кредиторів, після чого суд ухвалює остаточне рішення про виплату грошової винагороди. Отже, вважаємо, що виплата винагороди арбітражного керуючого повинна здійснюватись за умови схвалення відповідного звіту комітетом кредиторів. Якщо ж останній відмовляється схвалити такий звіт, то остаточне рішення за судом, який може навіть за відсутності схвалення звіту комітетом кредиторів, ухвалити рішення про виплату грошової винагороди арбітражному керуючому. Але звіт має бути подано.

Висновки. Арбітражний керуючий повинен мати змогу обирати, в якій саме справі про банкрутство брати участь, а від якої відмовитись, який розмір винагороди він має отримати тощо. У процедурах санації та ліквідації винятково кредитори (через комітет кредиторів) мають обирати арбітражного керуючого для виконання повноважень керуючого санацією та ліквідатора.

Арбітражний керуючий виконує свої повноваження за грошову винагороду, яка складається з основної та додаткової грошової винагороди.

Також арбітражний керуючий може отримувати від кредиторів кошти з фонду для авансування грошової винагороди. Необхідно розмежовувати поняття «виникнення права на грошову винагороду» та «виплата грошової винагороди». Проте це означає, що настала лише одна умова — строк виплати. А виплата грошової винагороди не проводиться автоматично, оскільки лише кредитори можуть оцінити ефективність роботи арбітражного керуючого у процедурі розпорядження майном.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гуртовий В. Проблеми питання оплати послуг та відшкодування витрат арбітражних керуючих. *Вища школа адвокатури НААУ*. 27.08.2020. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/problemni-pytannya-oplaty-poslug-ta-vidshkoduvannya-vytrat-arbitrazhnyh-keruyuchykh/> (дата звернення: 29.04.2021).
2. Рябцева Я.Г. Правове регулювання оплати грошової винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого. *Вісник господарського судочинства*. 2013. № 1. С. 141—146.
3. Кабенюк Ю.В. Правове регулювання арбітражного управління в процедурі банкрутства в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. НАН України; Ін-т економіко-правових досліджень. Київ, 2018. 242 с.
4. Бутирська І.А. Учасники провадження у справі про банкрутство: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. НАН України; Ін-т економіко-правових досліджень. Київ, 2017. 204 с.
5. Поляков Б., Поляков Р. Золоте теля, або Арбітражний керуючий — не раб кредиторів, а суб'єкт незалежної професійної діяльності за рахунок останніх. *Закон і бізнес*. № 17 (1471). 02.05—08.05.2020. URL: https://zib.com.ua/ua/print/142493-arbitrazhnyi_keruyuchiy_ne_rab_kreditoriv_a_subekt_nezalezh.html (дата звернення: 29.04.2021).
6. Поляков Р.Б. Порівняльно-правові аспекти регулювання процедури банкрутства в Німеччині та Україні. Чернівці: Технодрук, 2021. 288 с.
7. Богатир В.К. Прогалини законодавства про банкрутство в частині оплати винагороди арбітражному керуючому. *Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з нагоди відзначення Дня науки-2020 в Україні* (м. Київ, 21 травня 2020 р.). Київ: ДНДІ МВС України, 2020. С. 206—208.
8. Міліціанов Р.В. Оплата кредиторами основної грошової винагороди арбітражного керуючого. *Правничий часопис Донецького університету*. 2017. № 1—2. С. 56—63.
9. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 01.08.2018 у справі № 912/1783/16. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75825139> (дата звернення: 29.04.2021).
10. Постанова Господарського суду Полтавської області від 09.04.2020 у справі № 917/1178/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88831905> (дата звернення: 29.04.2021).
11. Постанова Господарського суду Дніпропетровської області від 09.03.2021 у справі № 904/4154/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95500374> (дата звернення: 29.04.2021).

Надійшла 30.04.2021

REFERENCES

1. Hurtovyi V. Problemni pytannia oplaty posluh ta vidshkoduvannia vytrat arbitrazhnykh keruiuchykh. *Vyshcha shkola advokatury NAAU*. 27.08.2020. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/problemni-pytannya-oplady-poslug-ta-vidshkoduvannya-vytrat-arbitrazhnykh-keruyuchykh/> [in Ukrainian].
2. Riabtseva Ya.H. Pravove rehuliuвання оплати грошової винагороди та відшкодування витрат арбитражного керування. *Visnyk hospodarskoho sudochynstva*. 2013. No. 1. P. 141-146 [in Ukrainian].
3. Kabenok Yu.V. Pravove rehuliuвання арбитражного управління в процедурі банкрутства в Україні: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04. NAN Ukrainy; In-t ekonomiko-pravovykh doslidzhen. Kyiv, 2018. 242 p. [in Ukrainian].
4. Butyrskaya I.A. Uchasnyky provadzhennia u spravi pro bankrutstvo: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04. NAN Ukrainy; In-t ekonomiko-pravovykh doslidzhen. Kyiv, 2017. 204 p. [in Ukrainian].
5. Poliakov B., Poliakov R. Zolote telia, abo Arbitrazhnyi keruiuchy — ne rab kredytoriv, a subiekt nezaleznoi profesiinoi diialnosti za rakhunok ostannikh. *Zakon i biznes*. No. 17 (1471). 02.05-08.05.2020. URL: https://zib.com.ua/ua/print/142493-arbitrazhnyi_keruyuchiy__ne_rab_kredytoriv_a_subekt_nezalezh.html [in Ukrainian].
6. Poliakov R.B. Porivnialno-pravovi aspekty rehuliuвання процедури банкрутства в Німеччині та Україні. Chernivtsi: Tekhnodruk, 2021. 288 p. [in Ukrainian].
7. Bohatyр V.K. Prohalyny zakonodavstva pro bankrutstvo v chastyni oplaty vynahorody arbitrazhnomu keruiuchomu. *Rozvytok nauky i tekhniky: problemy ta perspektyvy: zbirnyk tez Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii z nahody vidznachennia Dnia nauky-2020 v Ukraini* (m. Kyiv, 21 travnia 2020 r.). Kyiv: DNDI MVS Ukrainy, 2020. P. 206-208 [in Ukrainian].
8. Militianov R.V. Oplata kredytoramy osnovnoi hroshovoi vynahorody arbitrazhnomu keruiuchomu. *Pravnychi chasopys Donetskoho universytetu*. 2017. No. 1-2. P. 56-63 [in Ukrainian].
9. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Kasatsiinoho hospodarskoho sudu vid 01.08.2018 u spravi No. 912/1783/16. *Yedyni derzhavnyi reistr sudovykh rishen*. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/75825139> [in Ukrainian].
10. Postanova Hospodarskoho sudu Poltavskoi oblasti vid 09.04.2020 u spravi No. 917/1178/19. *Yedyni derzhavnyi reistr sudovykh rishen*. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/88831905> [in Ukrainian].
11. Postanova Hospodarskoho sudu Dnipropetrovskoi oblasti vid 09.03.2021 u spravi No. 904/4154/20. *Yedyni derzhavnyi reistr sudovykh rishen*. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/95500374> [in Ukrainian].

Received 30.04.2021

A.A. Butyrskiy

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine
orcid.org/0000-0002-3225-7017

L.M. Nikolenko

Donetsk State University of Internal Affairs, Mariupol, Ukraine
orcid.org/0000-0002-3437-6968

PAYMENT OF REMUNERATION TO THE ARBITRATION MANAGER
IN BANKRUPTCY: THEORETICAL AND PRACTICAL PROBLEMS

The arbitral trustee faces many problems in his work, but the most important is question about pay for his services.

The purpose of the article is to study the legal regulation of remuneration to the trustee in bankruptcy, identify problems that arise in practice in the application of the relevant provisions of the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedure and highlight on this basis the author's vision of the remuneration of the trustee in bankruptcy.

The authors argued the introduction of a provision on the appointment of an arbitral trustee to perform the powers of the administrator of property in the event of bankruptcy proceedings on the application of the initiating creditor as a permanent one, which will work after the launch of the Unified Judicial Information and Telecommunication System. This will allow to adhere to the principle of dispositiveness, as one of the principles of the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedure, according to which the bankruptcy procedure is carried out.

Based on the results of the study, the authors conclude that the arbitral trustee should be able to choose in which bankruptcy case to participate, and which to refuse, what amount of remuneration he should receive and so on. In reorganization and liquidation proceedings, only creditors (through the creditors' committee) should elect an arbitration trustee to perform the powers of the reorganization trustee and liquidator. Creditors must pay a fee to the trustee if they are interested in settling their claims. The arbitral trustee shall exercise his / her powers for a fee, which shall consist of a principal and an additional fee. The arbitration trustee may also receive funds from creditors from the fund to advance the monetary reward. It is necessary to distinguish between the concepts of "the emergence of the right to monetary remuneration" and "payment of monetary remuneration". The emergence of the right to monetary remuneration means that only the first condition has come — the payment deadline. However, the payment of monetary remuneration is not automatic, as only creditors can assess the effectiveness of the arbitral trustee in the procedure of disposition of property.

Keywords: bankruptcy, insolvency, remuneration, arbitration manager, property manager, reorganization manager, liquidator.